

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА
СОЦІОЛОГІЇ**

Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАСВА

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАКТИКУМ З АНАЛІЗУ МІГРАЦІЇ ТА РИНКУ ПРАЦІ
ПОСТРАДЯНСЬКИХ КРАЇН**

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність: 292 "Міжнародні економічні відносини"

Освітньо-професійна/наукова програма: Міжнародні економічні відносини

ОНУ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Практикум з аналізу міграції та ринку праці пострадянських країн». - Одеса: ОНУ, 2022. - 15 с.

Розробники: Якубовський С.О., доктор економічних наук, професор, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин; Пічугіна Ю.В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від "16" серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ (Сergій ЯКУБОВСЬКИЙ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП _____ (Тетяна РОДІОНОВА)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)
Факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від "30" 08 2022 р.

Голова НМК _____ (Олег ХОРОШИЛОВ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від "28" серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ (Сергій ЯКУБОВСЬКИЙ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість кредитів – 3 годин - 90 змістовних модулів – 1	Галузь знань: 29 – Міжнародні відносини Спеціальність: 292 – Міжнародні економічні відносини Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)	<i>Вибіркова</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	
		<i>Семестр</i>	
		3-й	
		<i>Лекції</i>	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		<i>Лабораторні</i>	
		30 год.	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	
<i>Форма підсумкового контролю:</i> залік			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни - формування системи знань щодо методико-організаційних засад аналізу міграції та ринку праці пострадянських країн.

Завдання дисципліни:

- засвоєння методології аналізу міграції та ринку праці пострадянських країн;
- формування цілісного бачення процесу проведення аналізу міграції та ринку праці пострадянських країн;
- опанування студентами навичками збору та аналізу джерел інформації щодо міграції та ринку праці пострадянських країн;
- поглиблення та обґрунтування знань з міжнародних економічних відносин.

Курс складається з одного змістовного модулю, який відповідає проблемному полю цієї науки.

Кількість лабораторних занять визначається навчальним планом спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» і має максимально враховувати вимоги державного стандарту до комплексної освіти у ЗВО України.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

Інтегральна компетентність: здатність виявляти та розв'язувати складні задачі і проблеми, генерувати нові ідеї у сфері міжнародних економічних відносин та/або під час навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

а) загальних (ЗК):

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

б) спеціальних (СК):

СК 1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.

СК 2. Здатність розробляти та аналізувати моделі розвитку національних економік і визначати їхню роль у сучасній світогосподарській системі.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Креативно мислити, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах використання різних діагностичних методологій провідних міжнародних організацій

ПРН 6. Аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти, грамотно використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали, вести прикладні аналітичні розробки, професійно готувати аналітичні матеріали.

ПРН 7. Досліджувати й аналізувати моделі розвитку національних економік та обґрунтовувати заходи досягнення їх стратегічних цілей в умовах трансформації світогосподарських відносин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- зміст основних категорій дисципліни, її предмет, метод та задачі вивчення;
- методологію аналізу міграції та ринку праці пострадянських країн;
- методи аналізу джерел інформації щодо міграції та ринку праці пострадянських країн;
- принципи відповідальності в діяльності суб'єктів міжнародних економічних відносин.

вміти:

- аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти;
- прогнозувати тенденції розвитку міжнародних ринків праці з урахуванням кон'юнктурних змін;
- розробляти прикладні аналітичні розробки щодо міграції та ринку праці пострадянських країн ;
- здійснювати моніторинг, аналіз, оцінку трудових відносин;
- професійно готувати аналітичні матеріали.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ

«ПРАКТИКУМ З АНАЛІЗУ МІГРАЦІЇ ТА РИНКУ ПРАЦІ ПОСТРАДЯНСЬКИХ КРАЇН»

Тема 1. Теоретичні основи дослідження проблем ринку праці пострадянських країн.

Взаємозв'язок ринків в умовах міжсистемної економіки. Сутність ринку праці та його класифікація. Складові ринку праці. Сегментація ринку праці. Механізм функціонування та регулювання ринку праці. Моделі ринку праці. Ринок праці та трудова мобільність населення. Міжнародний ринок праці: його розвиток і становлення. Процеси відтворення робочої сили в різних типах економічних систем.

Тема 2. Теоретичні основи аналізу міграції пострадянських країн.

Міжнародна трудова міграція. Міграція як шлях до глобалізації. Причини виникнення і етапи розвитку міжнародної міграції. Розвиток теорій міжнародної міграції. Методика дослідження міжнародної міграції робочої сили Економічний вплив та наслідки міграції робочої сили. Державне регулювання міграції робочої сили. Хвилі міграції й особливості її сучасного етапу. Міжнародні правові документи, що регулюють рух робочої сили.

Тема 3. Аналіз міграції та ринку праці середньоазіатських країн пострадянського союзу.

Інтеграція середньоазіатських країн пострадянського союзу в міжнародний ринок праці. Соціально-економічні чинники міграційного процесу у середньоазіатських країн пострадянського союзу. Наслідки міжнародної міграції для економік середньоазіатських країн пострадянського союзу. Значення грошових переказів мігрантів для економік середньоазіатських країн пострадянського союзу

Регіональна диференціація як чинник міграційних потоків з середньоазіатських країн пострадянського союзу. Взаємозв'язок між рівнем безробіття та міграційними потоками у середньоазіатських країнах пострадянського союзу. Регулювання міжнародної трудової міграції у середньоазіатських країнах пострадянського союзу.

Тема 4. Аналіз міграції та ринку праці закавказьких країн пострадянського союзу.

Інтеграція закавказьких країн пострадянського союзу в міжнародний ринок праці. Соціально-економічні чинники міграційного процесу у закавказьких країн пострадянського союзу. Наслідки міжнародної міграції для економік закавказьких країн пострадянського союзу. Значення грошових переказів мігрантів для економік закавказьких країн пострадянського союзу. Взаємозв'язок між рівнем безробіття та міграційними потоками у закавказьких країнах пострадянського союзу. Регулювання міжнародної трудової міграції у закавказьких країнах пострадянського союзу.

Тема 5. Аналіз міграції та ринку праці прибалтійських країн пострадянського союзу.

Інтеграція прибалтійських країн пострадянського союзу в міжнародний ринок праці. Соціально-економічні чинники міграційного процесу у прибалтійських країн пострадянського союзу. Наслідки міжнародної міграції для економік прибалтійських країн пострадянського союзу. Значення грошових переказів мігрантів для економік прибалтійських країн пострадянського союзу. Взаємозв'язок між рівнем безробіття та міграційними потоками у прибалтійських країнах пострадянського союзу. Регулювання міжнародної трудової міграції у прибалтійських країнах пострадянського союзу.

Тема 6. Аналіз міграції та ринку праці слов'янських країн пострадянського союзу.

Інтеграція слов'янських країн пострадянського союзу в міжнародний ринок праці. Соціально-економічні чинники міграційного процесу у слов'янських країн пострадянського союзу. Наслідки міжнародної міграції для економік слов'янських країн пострадянського союзу. Значення грошових переказів мігрантів для економік слов'янських країн пострадянського союзу. Взаємозв'язок між рівнем безробіття та міграційними потоками у слов'янських країнах пострадянського союзу. Регулювання міжнародної трудової міграції у слов'янських країнах пострадянського союзу.

Тема 7. Аналіз міграції та ринку праці України.

Особливості ринку праці та міграційних потоків в Україні. Інтеграція України в міжнародний ринок праці. Соціально-економічні чинники міграційного процесу в Україні. Наслідки міжнародної міграції для економіки України. Значення грошових переказів мігрантів для економіки України. Взаємозв'язок між рівнем безробіття та міграційними потоками України. Регіональна диференціація як чинник міграційних потоків з України. Регулювання міжнародної трудової міграції в Україні.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль										
Тема 1. Теоретичні основи дослідження проблем ринку праці пострадянських країн.	12			4		8				
Тема 2. Теоретичні основи аналізу міграції пострадянських країн.	12			4		8				
Тема 3. Аналіз міграції та ринку праці середньоазіатських країн пострадянського союзу.	12			4		8				
Тема 4. Аналіз міграції та ринку праці закавказьких країн пострадянського союзу.	12			4		8				
Тема 5. Аналіз міграції та ринку праці прибалтійських країн пострадянського союзу.	15			5		10				
Тема 6. Аналіз	15					10				

міграції та ринку праці слов'янських країн пострадянського союзу.				5						
Тема 7. Аналіз міграції та ринку праці України.	12			4	8					
Усього годин	90			30	60					

* - за наявності

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Не передбачено планом

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття не передбачені.

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№	НАЗВА ТЕМИ	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 1. Теоретичні основи дослідження проблем ринку праці пострадянських країн.	4	
2.	Тема 2. Теоретичні основи аналізу міграції пострадянських країн.	4	
3.	Тема 3. Аналіз міграції та ринку праці середньоазіатських країн пострадянського союзу.	4	
4.	Тема 4. Аналіз міграції та ринку праці закавказьких країн пострадянського союзу.	4	
5.	Тема 5. Аналіз міграції та ринку праці прибалтійських країн пострадянського союзу.	5	
6.	Тема 6. Аналіз міграції та ринку праці слов'янських країн пострадянського союзу.	5	
7.	Тема 7. Аналіз міграції та ринку праці України.	4	
Разом		30	

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№	НАЗВА ТЕМИ / ВИДИ ЗАВДАНЬ	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема «Теоретичні основи дослідження проблем ринку праці пострадянських країн»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту.	8	
2.	Тема «Теоретичні основи аналізу міграції пострадянських країн»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту.	8	
3.	Тема «Аналіз міграції та ринку праці середньоазіатських країн пострадянського союзу»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту.	8	
4.	Тема «Аналіз міграції та ринку праці закавказьких країн пострадянського союзу»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту, рішення практичних задач.	8	
5.	Тема «Аналіз міграції та ринку праці прибалтійських країн пострадянського союзу»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту.	10	
6.	Тема «Аналіз міграції та ринку праці слов'янських країн пострадянського союзу»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту.	10	
7.	Тема «Аналіз міграції та ринку праці України. »: розв'язання тестів для самоперевірки, написання статті (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту.	8	
Разом		60	

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні методи: лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій, підготовка та захист рефератів;
- наочні методи: мультимедійна презентація, демонстрування (у вигляді роздаткового / ілюстративного матеріалу);
- практичні методи: розв'язання задач (в т.ч. розрахункових задач), виконання ситуаційних вправ / обговорення проблемних ситуацій, підготовка і виступи з доповідями, обговорення доповідей.

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний і періодичний контроль:

- усний контроль: індивідуальне / фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей;
- письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами
 - тестів для самоперевірки, оцінювання розв'язання задач, виконання вправ;
- тестовий контроль: тестування бланкове за змістовними модулями.

Критерії оцінювання

Поточний контроль							Сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100 балів
10	15	15	15	15	15	15	

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів

11. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Взаємозв'язок ринків в умовах міжсистемної економіки.
2. Сутність ринку праці та його класифікація.
3. Складові ринку праці.
4. Сегментація ринку праці.
5. Механізм функціонування та регулювання ринку праці.
6. Моделі ринку праці.
7. Ринок праці та трудова мобільність населення.
8. Міжнародний ринок праці: його розвиток і становлення.
9. Процеси відтворення робочої сили в різних типах економічних систем.
10. Міжнародна трудова міграція.
11. Причини виникнення і етапи розвитку міжнародної міграції.

12. Розвиток теорій міжнародної міграції.
13. Методика дослідження міжнародної міграції робочої сили.
14. Економічний вплив та наслідки міграції робочої сили.
15. Державне регулювання міграції робочої сили.
16. Хвилі міграції й особливості її сучасного етапу.
17. Міжнародні правові документи, що регулюють рух робочої сили.
18. Інтеграція середньоазіатських країн пострадянського союзу в міжнародний ринок праці.
19. Соціально-економічні чинники міграційного процесу у середньоазіатських країн пострадянського союзу.
20. Наслідки міжнародної міграції для економік середньоазіатських країн пострадянського союзу.
21. Значення грошових переказів мігрантів для економік середньоазіатських країн пострадянського союзу.
22. Регіональна диференціація як чинник міграційних потоків з середньоазіатських країн пострадянського союзу.
23. Взаємозв'язок між рівнем безробіття та міграційними потоками у середньоазіатських країнах пострадянського союзу.
24. Регулювання міжнародної трудової міграції у середньоазіатських країнах пострадянського союзу.
25. Соціально-економічні чинники міграційного процесу у закавказьких країн пострадянського союзу.
26. Наслідки міжнародної міграції для економік закавказьких країн пострадянського союзу.
27. Значення грошових переказів мігрантів для економік закавказьких країн пострадянського союзу.
28. Взаємозв'язок між рівнем безробіття та міграційними потоками у закавказьких країнах пострадянського союзу.
29. Регулювання міжнародної трудової міграції у закавказьких країнах пострадянського союзу.
30. Інтеграція прибалтійських країн пострадянського союзу в міжнародний ринок праці.
31. Соціально-економічні чинники міграційного процесу у прибалтійських країн пострадянського союзу.
32. Наслідки міжнародної міграції для економік прибалтійських країн пострадянського союзу.
33. Значення грошових переказів мігрантів для економік прибалтійських країн пострадянського союзу.
34. Взаємозв'язок між рівнем безробіття та міграційними потоками у прибалтійських країнах пострадянського союзу.
35. Регулювання міжнародної трудової міграції у прибалтійських країнах пострадянського союзу.
36. Інтеграція слов'янських країн пострадянського союзу в міжнародний ринок праці.
37. Соціально-економічні чинники міграційного процесу у слов'янських країн пострадянського союзу.

38. Наслідки міжнародної міграції для економік слов'янських країн пострадянського союзу.

39. Значення грошових переказів мігрантів для економік слов'янських країн пострадянського союзу.

40. Взаємозв'язок між рівнем безробіття та міграційними потоками у слов'янських країнах пострадянського союзу.

41. Регулювання міжнародної трудової міграції у слов'янських країнах пострадянського союзу.

42. Особливості ринку праці та міграційних потоків в Україні.

43. Соціально-економічні чинники міграційного процесу в Україні.

44. Наслідки міжнародної міграції для економіки України.

45. Значення грошових переказів мігрантів для економіки України.

46. Взаємозв'язок між рівнем безробіття та міграційними потоками України.

47. Регіональна диференціація як чинник міграційних потоків з України.

48. Регулювання міжнародної трудової міграції в Україні.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 - 100	A	зараховано
85 - 89	B	
75 - 84	C	
70 - 74	D	
60 - 69	E	
35 - 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за національною шкалою	100 бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень
зараховано	90 - 100	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, розгорнуто, обґрунтовано та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. Студент демонструє чітке знання відповідних категорій, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку, правильно формулює тлумачення відповідних понять, демонструє знання змісту передбачених програмою нормативно-правових актів, робить самостійні висновки. Студент вміє виявляти

		причинно-наслідкові зв'язки, самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення знань. Студент може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдань, виконує завдання не передбачені навчальною програмою, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, проявляє творчий підхід до виконання завдань при самостійній роботі.
зараховано	85 - 89	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає неточності, які не є суттєвими для характеристики предмету питання та не впливають істотно на загальну характеристику того чи іншого явища (поняття). Студент має стійкі навички виконання завдань.
	75 - 84	Студент виявляє загалом високий рівень знань щодо всієї програми навчальної дисципліни, на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, але не вміє самостійно аналізувати деякі питання, не повністю переконливо аргументувати свої відповіді, допускає незначні неточності. Студент за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою навчальної дисципліни.
зараховано	70 - 74	Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Студент знає основні поняття навчального матеріалу, але має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого та під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків та формулювання висновків. Студент має елементарні навички виконання завдань.
	60 - 69	Студент не повною мірою розуміє предмет навчальної дисципліни, наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, назв та змісту нормативно-правових актів. Студент надає нечіткі характеристики відповідних явищ, викладає свої думки з істотним порушенням логіки подання матеріалу. Студент може використовувати знання лише в стандартних ситуаціях, має нестійкі навички виконання завдань, робить дуже багато теоретичних помилок.

незараховано з можливістю повторного складання	35 - 59	Студент не правильно розкриває сутність базових питань навчальної дисципліни, допускає грубі змістовні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно, безсистемне виокремлює випадкові ознаки вивченого, не вміє сформулювати свою думку та викласти її в логічній послідовності, робити узагальнення та висновки. Студент здатний виконати лише частину завдань виключно за допомогою викладача. У студента відсутні сформовані уміння та навички.
незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0 - 34	Студент не знає основних положень навчальної дисципліни, не володіє навчальним матеріалом, виконує лише елементи завдань, погребує постійної допомоги викладача.

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. робоча програма навчальної дисципліни;
2. Силабус;
3. приклади документів (роздатковий / ілюстративний матеріал);
4. тестові завдання;
5. навчальна та спеціальна література;
6. інформаційні ресурси (електронні).

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Іващук І. О., Стахова Н. В., Живко М. А. Міжнародні міграційні процеси: навчальний посібник. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 204 с.
2. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч.-метод. посібник / Н. І. Єсінова. Х. : ХДУХТ, 2017. 189 с.
3. Економіка зарубіжних країн: конспект лекцій: навчальний посібник / С. В. Нараєвський, К.Ю. Редько: КПІ ім. Ігоря Сікорського Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 104 с.
4. Економіка зарубіжних країн: підручник / Голіков А., Черномаз П., Дейнека Д. та інш. К.: ЦНЛ, 2019. 400 с.
5. Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації : Матеріали І Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Чернівці, 23 жовтня 2020 р.) / [редкол.: Н.Д. Гетьманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 236 с.
6. Ринок праці: практикум: навч. посіб. / Є.А. Удовицька, Т.В.Павленко, Т.П.Лободзинська; Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 68 с.
7. Міжнародні економічні відносини : підручник / за заг. ред. Амеліна. Київ : ЦНЛ, 2019. 256 с
8. Міжнародна економіка: підручник / за заг. ред. Олена Лебедева. Київ : ЦНЛ, 2019. 416 с

9. Темпоральні характеристики зовнішньої трудової міграції в Україні / І. П. Майданік. Київ: Ін-т демографії та соц. досліджень імені М. В. Птухи НАН України, 2020. 271 с

Додаткова література:

1. Історія економіки та економічної думки: конспект лекцій/ Укладачі: Пікулик О.І., Зеленко В.А. Шпарик Х.В. ЛЬВІВ, 2018. 121 с.
2. Павлюк Т.І. Ринок праці: теорія, методологія, практика: монографія. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2018. 211 с.
3. Комарницька, Н. М. Вимушена міграція та її вплив на ринок праці в Україні. Наукові перспективи. 2022. № 6(24). С. 306-319
4. Дрбохлава Д., Ярошевич М. Українська міграція в часи кризи: вимушена і трудова мобільність. Прага: Карлів університет, 2017. 169 с. URL: <https://europewb.org.ua/wpcontent/uploads/2016/12/Migr-mobility-ukr.pdf>
5. E. Kharaishvili, I. Natsvlishvili (2019). Impact of international educational migration in the context of globalization of higher education (case of Georgia) [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <http://eprints.tsu.ge/1626/>
6. С. D. Bastianon (2019). Youth Migration Aspirations in Georgia and Moldova [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://migrationletters.com/ml/article/view/596/592>
7. M. Jakobson, L. Kalev (2020). COVID-19 Crisis and Labor Migration Policy: A Perspective From Estonia [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpos.2020.595407/full>
8. Ткачова В.В. «Міграційна політика Угорщини та Польщі в період міграційної кризи» (2018) [Електронний ресурс], Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/8258/1/2.pdf>
9. Бачинська М.В. «Українські мігранти в Чехії та Словаччини: аналіз економічного, політико-правового, соціального середовища приймаючих країн»(2020) [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/92.pdf
10. Leila F. Delovarova / Migration Processes in Central Asia - Key Trends and Challenges. A Glance from Kazakhstan // Journal of Migration and Social Integration, 2022. Режим доступу: <https://papersearch.net/thesis/article.asp?key=3940418>

15. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://www.ukrstat.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної служби статистики України. Розділ «Статистична інформація»
2. <https://ec.europa.eu/eurostat/> - Офіційний сайт ЄС. Розділ «Статистична інформація»
3. <http://www.worldbank.org> — офіційний сайт Світового банку.
4. <http://www.wto.org> — офіційний сайт Світової організації торгівлі.
5. <http://www.unctad.org> - ООН ЮНКТАД, Доповіді про світовий розвиток.
6. <http://www.oecd.org> — Організація економічного співробітництва та розвитку.
7. Середня заробітна плата. Мінфін. 2022. URL: <https://index.minfin.com.ua/labour/salary/average/2021/>
8. Міжнародна організація міграції. URL: <http://www.iom.org.ua/en>

